UNIVERSITETET I BERGEN

Styre: Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet **Dato:** 12.03.2014
Styresak: 21/14 **Arkivsaksnr:** 2014/2976-ROW
Møtedato: 25.03.2014

Rom for fagemner i første semester

Dokumenter

1. "Examen facultatum ved Det humanistiske fakultet", notat av 09.12.2013
2. Referat fra møte i BA-gruppen 12.12.2013
3. "Høringssak: Dimensjonering av examen facultatum ved Det humanistiske fakultet" av 20.12.2013
4. Høringssvar fra instituttene og HSU

Bakgrunn

Fakultetsstyret fattet i møte 19.02.2013 følgende vedtak (sak 8/13: "BA-graden ved Det humanistiske fakultet, 3. gangs behandling"):

> Fakultetsstyret ber studiestyret om å nedsette en arbeidsgruppe for å arbeide videre med spørsmål knyttet til hvordan examen facultatum skal dimensjoneres og organiseres ved fakultetet. Ett viktig perspektiv i arbeidet skal være behovet for en innføring i fagene i første semester/førstesemesteret. Mulighetene for å legge bedre til rette for studenter som ønsker å ta 60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen, skal også vurderes.
>
> Studentene skal være representert i utvalget.

Relevant for saken er også fakultetsstyrets vedtak 17.12.2013, som senker minimumskravet til examen facultatums omfang fra 20 til 10 studiepoeng. (Sak 90/13: "Forslag til Utfyllende regler for Det humanistiske fakultet til Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen".)

Innledende behandling av saken i Studiestyret og BA-gruppen

I samsvar med Fakultetsstyrets vedtak 19.02.2013 oppnevnte Studiestyret i møte 05.04.2013 en arbeidsgruppe som i det følgende og i vedlegg er kalt "BA-gruppen".

Etter BA-gruppens første møte 02.09. hadde visedekanen samtaler med representanter for de fleste av bachelorprogrammene ved fakultetet, og utarbeidet et notat ("Examen facultatum ved Det humanistiske fakultet") som skisserte tre alternativer. BA-gruppen behandlet notatet i møte 09.12. og oversendte sitt forslag til Studiestyret.

Studiestyret behandlet saken i ekstraordinært møte 19.12.2013 og vedtok et noe revidert forslag, som ble sendt på høring til instituttene, PUHF og HSU. Forslaget innebar:

- Tilrettelegging for studenter som ønsker å ta 60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen ivaretas best gjennom grundig informasjon og veiledning.
- Programmer som ønsker det kan fortsatt bruke dagens ordning, der *examen facultatum* utgjør 20 studiepoeng og består av Akademisk skriving og ett av emnene Tekst og kultur og Språk og kommunikasjon.
- Det åpnes for at programmer som ønsker det kan opprette fagspesifikke innføringsemner på 10 studiepoeng i første semester. Når det gjelder de gjenværende 10 studiepoeng *examen facultatum* kan programmene enten anbefale ett av dagens *examen facultatum*-emner eller stille studentene fritt til å velge mellom dagens *examen facultatum*-emner.
- Fagspesifikke innføringsemner kan ikke inngå i spesialiseringen.
- Fagspesifikke innføringsemner bør normalt ikke gjøres til forkunnskapskrav for å begynne på spesialiseringsfaget.
- Bachelorgraden kan ikke inneholde mer enn to slike fagspesifikke innføringsemner.

Oppsummering av høringssvarene

Ved høringsfristens utløp var det kommet svar fra alle adressater unntatt PUHF.

HSU melder at studentene ønsker at både *examen philosophicum* og *examen facultatum* fortsatt skal ligge til første semester. Det anbefales at *examen facultatum*-emnene Tekst og kultur og Språk og kommunikasjon beholdes. HSU foreslår at *examen facultatum* fortsatt skal være på 20 studiepoeng, men at emnet Akademisk skriving erstattes med mer fagspesifikke emner. For å sikre tverrfaglighet, felles nivå og rammer, og for å unngå problemer ved skifte av studieløp, foreslås det å lage felles emner for hvert institutt, ikke for hvert program. Det anbefales at det settes en frist for etablering av slike emner, og at det ikke gis adgang til fortsatt å benytte dagens ordning.

AHKR melder at alle instituttets programmer, dvs. arkeologi, historie, kulturvitenskap og religionsvitenskap, vil utarbeide innføringsemner med ønske om oppstart høsten 2015. Instituttet peker på at dersom innføringsemnene gjøres til *examen facultatum*-emner vil studentene allerede i første semester kunne velge en introduksjon til to av fagene de ønsker i graden.

FoF stiller seg positivt til fagspesifikke innføringsemner i første semester, men understreker at de ikke bør være obligatoriske for videre studier i faget.

GA melder at de endringene som vurderes ikke vil berøre bachelorprogram i utøvende musikk eller komposisjon. Fagmiljøet ved 5-årig integrert masterprogram i musikkterapi støtter alternativ 2 i BA-gruppens notat, som innebærer at innføringsemnet ikke bør være forkunnskapskrav, og foreslår at et allerede eksisterende psykologiemne i 1. semester betraktes som innføringsemne. For bachelorprogram i musikkvitenskap anbefales alternativ

3, dvs. at *examen philosophicum* og *examen facultatum* fortsetter med tilsammen 30 studiepoeng, men med 15 studiepoeng i første og 15 studiepoeng i andre semester.

IF viser til at bachelorprogrammene i arabisk, russisk og SPIK allerede har fått anledning til å erstatte 10 studiepoeng av *examen facultatum* (Akademisk skriving) med innføringsemner, en ordning instituttet tidligere har meldt at de er fornøyd med, og som de ønsker å beholde. Programmene i fransk, italiensk, spansk språk og latinamerikastudier samt tysk har allerede utarbeidet emnebeskrivelser for slike emner, mens japansk og kinesisk har utarbeidet et felles emne, alle med ønske om oppstart høsten 2014. Engelsk ønsker på grunn av ressurssituasjonen et innføringsemne på 5 studiepoeng. Siden det i dag ikke finnes andre emner på 5 studiepoeng som et slikt emne kan kombineres med, velger de å ikke innføre noe innføringsemne nå. Russisk ønsker å beholde nåværende ordning med innføringsemne, fransk ønsker at innføringsemnet bør være et *examen facultatum*-emne, de øvrige fagmiljøene har ikke uttalt seg om emnets formelle status. Instituttet viser til behovet for felles praksis, og ønsker ikke at innføringsemner skal være obligatoriske for videre studier i faget.

LLE melder at bachelorprogrammene i teatervitenskap, latin og nordisk uttaler seg positivt om muligheten til å innføre innføringsemner, og at allmenn litteraturvitenskap og kjønnsstudier allerede arbeider med utvikling av slike emner. Teatervitenskap støtter alternativ 2 i BA-gruppens modell, som innebærer at innføringsemnet ikke bør være forkunnskapskrav. Nordisk ønsker å gjøre innføringsemnet obligatorisk for programstudenter, men ser at dette kan skape problemer for den halvparten av studentene som tar nordisk-emner som frie studiepoeng. Instituttet ber fakultetsstyret ta stilling til om innføringsemner kan få status som *examen facultatum*-emner, under henvisning til et forslag fra kjønnsstudieprogrammet om et innføringsemne som ønskes gjort obligatorisk for programstudenter men med fritak for andre studenter.

Ett av alternativene i notatet "Examen facultatum ved Det humanistiske fakultet" innebærer flytting av *examen philosophicum* fra høstsemesteret til vårsemesteret. Med unntak av bachelorprogrammet i musikkvitenskap ved GA er det ingen av høringsinstansene som går inn for dette.

HSU har foreslått at Tekst og kultur og Språk og kommunikasjon beholdes som i dag og at Akademisk skriving utgår til fordel for nye, instituttspesifikke, innføringsemner, som dermed blir del av en *examen facultatum* som fortsatt er på 20 studiepoeng. Forslaget ser ikke ut til å ha støtte i de andre høringsuttalelsene.

FoF spør hva som menes med at instituttene må dekke innføringsemner av egne ressurser, ved LLE peker teatervitenskap på at utvikling av nye emner krever tilføring av ressurser, og AHKR forutsetter at studiepoengene for disse, som for andre emner, tilbakeføres til instituttene som har ansvaret for dem.

FoF og AHKR etterlyser en avklaring av forholdet mellom *examen facultatum*-emner, innføringsemner og emner på 100-nivå. LLE ber også om en avklaring av om det er

programmene selv eller andre organ som avgjør om et emne kan få status som examen facultatum.

Ved vårt fakultet er det 26 bachelorprogrammer og tre integrerte masterprogrammer. Tre av programmene (russisk, arabisk og SPIK) har allerede innført programspesifikke innføringsemner i første semester.

Oppsummert er høringssvarene fra HSU og 21 av programmene positive til slike innføringsemner, de øvrige har enten ikke uttalt seg, eller spørsmålet anses irrelevant. Ett program stiller seg avventende, men ingen av uttalelsene er avvisende til programspesifikke innføringsemner i første semester.

HSU og to av bachelorprogrammene (teatervitenskap og filosofi) har uttrykt eksplisitt ønske om at fagspesifikke innføringsemner ikke skal være obligatoriske. To programmer (nordisk og kjønnsstudier) ønsker en ordning der de skal være obligatoriske for programstudenter, men ikke for studenter som tar emner i programmet som valgfrie emner.

Tre av programmene (arabisk, russisk og SPIK) har allerede etablert innføringsemner, syv (fransk, italiensk, spansk og latinamerikastudier, tysk, kjønnsstudier, japansk og kinesisk) ønsker og er klare til å etablere slike emner allerede fra høsten 2014, fire (arkeologi, historie, kulturvitenskap og religionsvitenskap) fra høsten 2015. HSU ønsker en frist for etablering av innføringsemner, og at den gamle ordningen avvikles etter fristens utløp.

Handlingsrom: Lov og forskrift

Forholdet mellom *examen facultatum*-emner, innføringsemner og emner på 100-nivå fremgikk dessverre ikke klart av høringsbrevet.

Relevante deler av "Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen" er som følger:

§ 2.4 Krav til omfang og sammensetning av graden bachelor

(1) Ved Universitetet i Bergen kan graden bachelor oppnås på bakgrunn av et bestått treårig studieprogram, tilsvarende 180 studiepoeng med følgende obligatoriske krav:

a) examen philosophicum (10 studiepoeng)

b) examen facultatum/ innføringsemne (minst 10, men ikke mer enn 20 studiepoeng). Krav til innføringsemner fastsettes av fakultetet.

c) spesialisering på minst 90 studiepoeng

§3.1 Studiestruktur og studieplan

(4) ... Alle emner skal i hovedsak ha et tresifret nummer, der første siffer er enten 1 (100-emner), 2 (200-emner), 3 (300-emner), 6 (600-emner) eller 9 (900-emner). 100- og 200-emner inngår i studier i første syklus, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. 100-emner er begynneremner, 200-emner angir en fordypning eller spesialisering. ...

Examen philosophicum, examen facultatum og innføringsemner kan gis en nummerering som avviker fra reglene ovenfor. Det samme gjelder emner på profesjonsstudiene.

§3.4 Fritak og innpassing av Examen philosophicum og innføringsemner/examen facultatum

(5) Alle varianter av examen facultatum/innføringsemner ved Universitetet i Bergen er likestilte og skal oppfylle dette kravet til gradens oppbygging og innhold.

I fakultetets utfyllende regler til forskriften (vedtatt i fakultetsstyret 19.12.2013) heter det:

Alle examen facultatum-emne ved fakultetet har nemninga «examen facultatum» i emnenamnet. I bachelorgrada er det krav om minimum eitt (totalt 10 studiepoeng) / maksimum to (totalt 20 studiepoeng) examen facultatum-emne i tillegg til examen philosophicum. Emne som er forkunnskapskrav kan ikkje inngå i examen facultatum.

I forskriften er altså uttrykket "innføringsemne" brukt i en annen og mer teknisk betydning enn i ovenstående. Uttrykkene "*examen facultatum*-emne" og "innføringsemne" er ikke på noe vis innholdsbestemt hverken i lov eller forskrift, de er utelukkende definert ved sin funksjon og plass i graden.

Av forskriften følger at om man opererer med en emnestørrelse på 10 studiepoeng kan man enten legge inn to *examen facultatum*-emner eller ett *examen facultatum*-emne og ett innføringsemne som krav til graden, men ikke mer.

Examen facultatum-emner og innføringsemner kan ikke inngå i spesialiseringen. Selv om programmene kan anbefale spesifikke *examen facultatum*- eller innføringsemner, kan de i praksis ikke gjøres obligatoriske eller til forkunnskapskrav for spesialiseringen.

Det eneste som ser ut til å kunne sikre at alle studenter på et gitt studieprogram tar et bestemt emne, ser ut til være å legge det på 100-nivå. Da kan det gjøres obligatorisk for programstudenter, evt. med fritaksbestemmelser. Det er også mulig å gjøre et emne obligatorisk for programstudenter uten at det regnes som del av spesialiseringen.

Studiestyrets forslag

Høringssvarene ble behandlet i Studiestyret i møter 06.02. og 19.02.2014. Følgende forslag ble enstemmig vedtatt:

Studieprogrammene kan fra og med høsten 2014 inkludere emner på 100-nivå som normalt skal tas første semester. Studieplanen angir om disse emnene skal være forkunnskapskrav og om de skal inngå i spesialiseringen i programmet.

Studiestyret vil innhente synspunkter fra fagmiljøene og ta initiativ til en gjennomgang av ex.facs profil.

Dekanens vurdering

Spørsmålet om å legge bedre til rette for studenter som ønsker å ta 60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen er ikke direkte nevnt i det siste vedtaket fra Studiestyret. Allerede i løpet av den innledende behandlingen av saken i BA-gruppen og Studiestyret ble det imidlertid pekt på at dette hensynet best ivaretas ved informasjon og veiledning. Høringssvaret fra HSU viser også et eksempel på hvordan et slikt fag relativt enkelt kan passes inn i bachelorløpet. Det er derfor ikke behov for særskilt vedtak på dette punktet, men instituttene bør merke seg behovet for informasjon og veiledning overfor studentene.

Det synes hevet over tvil at det foreligger et ønske i fagmiljøene om å innføre fagspesifikke emner i første semester ved alle instituttene og i tilknytning til de aller fleste av fakultetets studieprogrammer. HSU foretrekker at disse emnene inngår som en del av et *examen facultatum* på 20 studiepoeng og er bredere anlagt. Fagmiljøene bør vurdere muligheten for å samarbeide om emner som kan være felles for flere studieprogram.

I BA-gruppen og Studiestyret har det vært diskutert om emnene bør organiseres som emner på 100-nivå, som innføringsemner, eller som nye *examen facultatum*-emner. BA-gruppen og Studiestyret tok først utgangspunkt i et forslag om at de skulle være innføringsemner, men etter høringsrunden og de siste diskusjonene i Studiestyret har man kommet frem til at de bør være emner på 100-nivå, og at det er studieplanen for det enkelte program som skal angi om emnet regnes som del av spesialiseringen og/eller utgjør forkunnskapskrav for emner i spesialiseringen.

Dekanen slutter seg til denne vurderingen. De rent formelle forskjellene mellom *examen facultatum*-emner og innføringsemner er små, samtidig som innføringsemner av formelle grunner ikke kan regnes som del av spesialiseringen og heller ikke egner seg som forkunnskapskrav. På disse punktene har programmene uttrykt forskjellige ønsker og behov.

Ved å legge emnene på 100-nivå kan man lettest imøtekomme behovet for en differensiert ordning. Samtidig krever dette at programstyrene tenker nøye gjennom konsekvensene av den nye ordningen for spesialiseringsfaget så vel som for studieløpet til studenter som ønsker å ta 60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen.

Dersom det nye emnet gjøres til del av spesialiseringen, vil det føre til at ett av de øvrige semestrene i studieløpet må kunne inneholde tilsvarende færre studiepoeng i spesialiseringsfaget, og dermed til behov for justering av størrelsen på ett eller flere andre emner. En slik ordning vil til gjengjeld kunne gjøre det enklere for studenter å ta 60 studiepoeng i tillegg til spesialiseringen i fag med samme ordning.

At forskjellige programmer sannsynligvis vil velge forskjellige løsninger vil kunne føre til at det med en gitt spesialisering blir lettere å ta 60 studiepoeng i tillegg i visse fag enn i andre. Som nevnt er dette noe programstyrene bør ta i betraktning i utformingen av studieplanene. Her hviler også et ansvar for koordinering på Studiestyret.

En konsekvens av den nye ordningen som ikke er eksplisitt nevnt i vedleggene til denne saken er at emner som er innført i et program med sikte på at de normalt skal tas første semester legges på 100-nivå, vil også kunne inngå i de frie studiepoengene for studenter på andre programmer.

Noen programmer er klare til å innføre nye emner allerede førstkommende høstsemester, andre regner med å ha slike emner klare i 2015. Det er rimelig å tro at noen av de gjenstående programmene vil bruke lengre tid på gjennomføringen, og kanskje vil enkelte programmer ønske å beholde dagens krav om *examen facultatum* på 20 studiepoeng.

Dekanen merker seg at Studiestyret ønsker å innhente synspunkter fra fagmiljøene og ta initiativ til en gjennomgang av *examen facultatums* profil. I påvente av resultatet av en slik gjennomgang forutsettes at så lenge et program opprettholder kravet om 20 studiepoeng *examen facultatum* vil dagens ordning gjelde, altså at *examen facultatum* skal bestå enten av emnene Akademisk skriving og Tekst og kultur, eller av Akademisk skriving og Språk og kommunikasjon. Videre bør programmer som velger å redusere kravet til *examen facultatum* til 10 studiepoeng angi hvilke(t) av de tre eksisterende *examen facultatum*-emnene som er anbefalt.

Det legges til grunn at utvikling og gjennomføring av nye emner dekkes av instituttene innenfor eksisterende rammer, og at inntekter knyttet til studiepoeng for emnene fordeles til instituttenes driftsbudsjett etter gjeldene budsjettmodell. Innføringen av de nye emnene vil føre til mindre studiepoengproduksjon på eksisterende *examen facultatum*-emner. De budsjettmessige konsekvensene av dette vil Fakultetsstyret måtte komme tilbake til i forbindelse med ordinær budsjettbehandling når virkningen av endringene har begynt å vise seg.

Det vil være en administrativ og logistisk utfordring å etablere nye emner for de av programmene som allerede har utarbeidet emnebeskrivelser og reviderte studieplaner så tidlig som høsten 2014. Det bør likevel være mulig med de forberedelsene fagmiljøene allerede har gjort.

Forslag til vedtak:

> Fakultetsstyret vedtar at studieprogrammene fra og med høsten 2014 kan inkludere emner på 100-nivå som normalt skal tas første semester. Studieplanen angir om disse emnene skal være forkunnskapskrav og om de skal inngå i spesialiseringen i programmet.

Margareth Hagen
dekan

Trine Moe
fakultetsdirektør

Examen facultatum ved Det humanistiske fakultet

Utkast til Notat fra Studiestyrets arbeidsgruppe

Claus Huitfeldt, 09.12.2013

Arbeidsgruppens sammensetning, mandat og arbeid

Fakultetsstyret fattet 19.02.2013 følgende vedtak (sak 8/13):

> Fakultetsstyret ber studiestyret om å nedsette en arbeidsgruppe for å arbeide videre med spørsmål knyttet til hvordan examen facultatum skal dimensjoneres og organiseres ved fakultetet. Ett viktig perspektiv i arbeidet skal være behovet for en innføring i fagene i første semester/førstesemesteret. Mulighetene for å legge bedre til rette for studenter som ønsker å ta 60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen, skal også vurderes.
>
> Studentene skal være representert i utvalget.

Studiestyret oppnevnte i møte 05.04.2013 følgende arbeidsgruppe til å arbeide med saken:

> Visedekan Jan Oldervoll, leder (den nye visedekanen overtar fom høsten 2013)
> Hilde Corneliussen, 1.aman. LLE
> Kjetil Berg Henjum, 1.aman. IF
> Birger Solheim, 1.aman., FOF
> Julie Tønsaker Watkins, studieleder
> Mathias Ulrik Seip Bratz-Queseth, studentrepresentant
> Mikkel Andreas Eriksen, studentrepresentant
> Maj-Brit Iden, HF-sekretariatet (sekretær)

I mellomtiden er Claus Huitfeldt gått inn for Jan Oldervoll, og Åse Johnsen (IF) for Kjetil Berg Henjum og Linnea ... for ...

Arbeidsgruppen har hatt to møter, 02.09. og 12.12.2013. I mellomtiden hadde Huitfeldt møter med undervisningsutvalg og/eller fagkoordinatorer for nær samtlige bachelorprogrammer ved fakultetet, med unntak av utøvende musikk.

Hilde Corneliussen gikk i løpet av perioden ut i permisjon, og er erstattet av ...

Bakgrunn og tolkning av mandatet

Det har vært arbeidet med sikte på å åpne for fagstudier i første semester i flere år. Saken har allerede vært til behandling i Fakultetsstyret flere ganger, uten at en har lyktes i å finne fram til en løsning. Fagmiljøene ønsker derfor rimeligvis en snarlig avklaring. Noen av de forslagene som har vært behandlet tidligere har inkludert forslag om å legge ned Akademisk skriving. Av hensyn til situasjonen for de ansatte ved Akademisk skriving er det særlig presserende å få en rask avklaring.

Arbeidsgruppen har derfor sett det som særskilt viktig både å finne frem til løsninger som er akseptable for alle fagmiljøer, og som lar seg gjennomføre på relativt kort tid.

Av mandatet fremgår at gruppen skal finne frem til en ordning som ikke bare gir rom for at studentene kan møte fagstudiet i første semester, men som også medfører at det blir enklere å kombinere spesialiseringen med "60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen".

Det siste, altså "60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen", vil i det følgende omtales som innpassing av et «fag 2» i bachelorgraden. Et slikt fag 2 på 60 stp. (studiepoeng) har ingen formell status i regelverk eller studieplaner, men siden det er nødvendig med 60 stp. i ett fag for å

bli tatt opp til PPU fremstår det i praksis som et krav for studenter som ønsker å kvalifisere seg til undervisningsstilling i skoleverket uten å ta integrert lektorutdanning. Årsstudiene er også på 60 stp. I begge tilfeller er det snakk om årsenheter på 60 stp. som i praksis oftest inkluderer alle obligatoriske 100-nivå-emner i spesialiseringen i faget.

Tidligere behandling av saken viser at dette raskt reiser problemstillinger som har å gjøre med fagenes emnestørrelse og spesialiseringens omfang samt anbefalt progresjon og timeplanlegging innen det enkelte studieprogram, og som dermed berører strukturen i hele bachelorstudiet. Arbeidsgruppen har derfor begrenset seg til å søke etter løsninger som gir rom for fagemner i første semester uten å forutsette slike mer omfattende endringer. Innenfor disse rammene har gruppen likevel sett det som sin oppgave å identifisere opplegg med fagemner i første semester som i det minste ikke forverrer dagens problemer med å passe inn et fag 2 og som er så fleksibel at den gjør det mulig å arbeide for ordninger som gir lettere innpassing på lengre sikt.

Det kunne i dette arbeidet være på sin plass å vurdere de eksisterende ex.fac.-emnenes faglige og pedagogiske innhold, omfang, ressursbehov, eksamensresultater, evalueringsresultater osv. Gruppen fant imidlertid at et slikt arbeid ville være så omfattende, og at behovet for en snarlig avklaring av situasjonen er så presserende, at et en slik gjennomgang ikke er hensiktsmessig nå.

De forslagene som vurderes begrenser seg derfor stort sett til spørsmål om hvilke av de eksisterende ex.fac-emnene som skal være obligatoriske, hvilke som skal være valgfrie, og hvor i studieløpet de skal legges. Vi ser også behov for en faglig vurdering av innholdsmessige og pedagogiske aspekter ved de eksisterende ex.fac.-emnene, men tar her altså utelukkende overordnede spørsmål om bruken av eksisterende emner i betraktning.

Ett forhold som ikke er nevnt i gruppens mandat, er den store overvekten av studenter ved ex.phil. i høstsemesteret. Dette har ført til vanskelige ansettelses- og arbeidsforhold for de ansatte ved ex.phil., noe som kunne avhjelpes ved å flytte ex.phil. for en del av studieprogrammene ved UiB til vårsemesteret. Ett av arbeidsgruppens forslag legger til rette for å gjøre noe også med dette problemet.

Dagens ordning

Bachelorgraden ved Det humanistiske fakultet består i dag av:

- Ex.phil. (10 stp.)
- Ex.fac. (20 stp.), som består av:
  - Enten Tekst og kultur (10 stp.) eller Språk og kommunikasjon (10 stp.)
  - Akademisk skriving (10 stp.)
- Spesialiseringen (90 stp.)
- Frie studiepoeng (60 stp.)

Ex.phil. og ex.fac. utgjør tilsammen 30 stp. Alle bachelorprogram anbefaler at studentene tar ex.phil. og ex.fac. første semester, noe de aller fleste også gjør.

Enkelte bachelorprogram anbefaler at studentene tar ex.fac.-emnet Tekst og kultur, andre at de tar Språk og kommunikasjon.

Bachelorprogrammene i russisk, arabisk, språk og interkulturell kommunikasjon og de integrerte lektorutdanningene er fritatt fra kravet om Akademisk skriving mens bachelorprogrammet i utøvende musikk har en egen ordning for emner i første semester.

Det faglige og administrative ansvaret for ex.phil. og Språk og Kommunikasjon ligger ved henholdsvis FoF og LLE. For Tekst og Kultur og Akademisk skriving ligger det faglige ansvaret ved LLE, mens det administrative ansvaret ligger ved FoF.

Arbeidsgruppen ble i sitt første møte 02.09.2013 enig om å foreslå for studiestyret at man i forbindelse med revisjon av fakultetets utfyllende regler til reglement for grader ved UiB endrer kravet om at ex.fac skal utgjøre 20 stp. til et krav om at ex.fac skal utgjøre «minimum 10 og maksimum 20» studiepoeng. Forslaget er tatt med i utkast til nytt utfyllende reglement som studiestyret har sendt til høring ved instituttene, og som skal til endelig behandling i Fakultetstyret 17.12.2013.

Selv om denne endringen blir vedtatt vil den ikke ha noen umiddelbare konsekvenser for eksisterende studieprogram. Den åpner imidlertid for at fakultetsstyret i fremtiden kan godkjenne studieprogram med ex.fac på 10 stp.

Ulemper med dagens ordning

At hele første semester går med til ex.phil. og ex.fac. gjør at studentene ikke møter spesialiseringsfaget før (tidligst) i andre semester. Både studentene og fagmiljøene har pekt på at dette bl.a. kan svekke motivasjon og kullfølelse. Derfor har det også vært antatt at innføring av fag i første semester kan bidra til å redusere frafallet. Vi kjenner imidlertid ikke til håndfast belegg for en slik antagelse. SV-fakultetet, der studentene i lang tid har hatt fag-emner i første semester, har f.eks. høyere frafall enn HF.

Alle studieplaner anbefaler eller forutsetter at studentene begynner på fagstudiet om våren. Studenter som tar alle og bare emner i spesialiseringen i løpet av sitt andre, tredje og fjerde semester (dvs. vår-høst-vår) vil ha ett høstsemester og ett vårsemester igjen av normert tid. Dette er rimeligvis et problem dersom de ønsker å ta et fag 2, som begynner om våren. I noen fag er det mulig å ta emnene i en annen rekkefølge enn anbefalt, i de fleste fag ikke.

Også for årsstudiene kan det at studiene normalt er forutsatt å begynner i vårsemesteret være en ulempe. Studenter på årsstudiene tas opp om sommeren, men de har ikke noe studietilbud i høstsemesteret. Det har vist seg at svært mange av dem faller fra før studiet begynner.

Fag 2 og årsstudiene

Problemet med innpassing av fag 2 har etter arbeidsgruppens vurdering ikke noe direkte med emnene i første semester å gjøre. Problemet kan unngås på minst tre måter:

1) Enten ved at studentene tar de første to semestrene av spesialiseringsfaget i sitt andre og tredje semester (vår-høst), fag 2 i fjerde og femte semester (vår-høst), og resten av spesialiseringen sjette og siste semester (vår);
2) eller ved at de tar fag 2 først, dvs. i sitt andre og tredje semester (vår-høst), og deretter spesialiseringsfaget i sitt fjerde, femte og sjette semester (vår-høst-vår);
3) eller ved at de fordeler emnene i spesialiseringsfaget og fag 2 på annet høvelig vis.

Problemer med innpassing av fag 2 kan dermed løses gjennom egnet veiledning tidlig og underveis i studiet.

For studenter på årsstudiet er det ikke mulig å løse problemet på denne måten, men det kan kanskje være grunn til å tro at man også her ved hjelp av grundig forhåndsinformasjon i det minste kan unngå at det kommer som en overraskelse for studentene at de etter opptak om sommeren likevel ikke kan begynne på fagstudiet før etter nyttår.

I det følgende forutsetter vi derfor at problemer med innpassing av fag 2 og årsstudiene kan løses uavhengig av dimensjonering og organisering av ex.fac.

Fag i første semester – handlingsrom

Universitetsloven slår fast at bachelorgraden skal være på minst 180 stp., at den skal inneholde minst 10 stp. ex.phil, minst 10 stp. ex.fac., og minst 80 stp. spesialisering i ett fag. Hverken ex.phil. eller ex.fac. kan inngå i spesialiseringen, og de kan ikke tilsammen utgjøre mer enn 30 stp.

UiB har vedtatt at spesialiseringen til bachelor skal være på 90 stp. Ved HF er ex.fac. i dag på 20 stp., men det er som nevnt foreslått å omformulere kravet til «minimum 10 og maksimum 20» stp.

De fleste bacherlorstudier består i dag av emner på 15 stp., som er anbefalt emnestørrelse ved HF. Det finnes likevel emner på 5, 10 og 20 stp., og bachelorstudiet i filosofi består i dag ikke av et eneste emne på 15 stp.

Ex.phil. og ex.fac. tas normalt i løpet av første semester, selv om de i prinsippet kan legges når som helst i studiet.

Ex.fac.-emnet Akademisk skriving er i dag obligatorisk for alle studenter, mens emnene Språk og kommunikasjon og Tekst og Kultur er utformet med tanke på at de skal være tilpasset innholdet i spesialiseringen. Studenter ved språkfag er f.eks. anbefalt å ta Språk og kommunikasjon.

Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at det ikke kreves at studenter som ikke har de anbefalte emnene i sin ex.fac. skal ta disse. Studenter som allerede har avlagt ex.fac. ved andre fakultet eller læresteder og ikke har tatt Språk og kommunikasjon kan f.eks. studere språkfag uten å ta dette emnet.

En generell ordning som reduserer de frie studiepoengene til mindre enn 60 stp. må anses som uaktuell pga kravet til 60 stp. i ett fag for å tas opp til PPU.

Skal studentene få "en innføring i fagene i første semester/førstesemesteret" (jfr. mandatet) kan det altså bare skje enten ved at kravet til ex.fac. reduseres og/eller ved at deler av de nåværende førstesemesterstudiene flyttes til et annet semester.

Det kan da være mulig å flytte deler av fagstudiene til første semester, eller å opprette egne innføringsemner på 100-nivå som legges til høstsemesteret.

Dersom det opprettes egne innføringsemner i fagene må det tas standpunkt til om disse skal regnes som del av spesialiseringen eller ikke. Dersom de ikke regnes som del av spesialiseringen må det avgjøres om de skal gjelde som forkunnskapskrav for spesialiseringen eller ikke.

Dersom de gjøres til forkunnskapskrav, må det tas standpunkt til om dette også skal gjelde studenter som bare tar enkeltemner, som tar faget som et fag 2 eller som tar årsstudium i faget.

Synspunkter fra fagmiljøene

I perioden september-november hadde visedekanen som nevnt samtaler med undervisningsutvalg og/eller fagkoordinatorer for nær alle bachelorprogrammer ved fakultetet, med unntak av utøvende musikk. (At utøvende musikk ble utelatt skyldes at dette programmet ikke blir berørt av eventuelle endringer. Synspunktene som kom fram i disse møtene er del av grunnlaget for nærværende dokument. Samtalene var uformelle, og det ble ikke laget referater. Nedenstående er en oppsummering på basis av visedekanens notater.

Et par fagmiljøer gir allerede i dag korte, fagspesifikke innføringskurs for førstesemesterstudenter. Disse kursene gir imidlertid ikke studiepoeng, og heller ikke uttelling i de ansattes timeregnskap.

De fagmiljøene som allerede er unntatt fra krav om Akademisk skriving (arabisk, russisk, japansk, SPIK) uttrykte tilfredshet med denne ordningen.

Blant de øvrige fagmiljøene uttalte alle, med unntak av kulturvitenskap, ønske om rom for mer eller mindre fagspesifikke emner i første semester. Kulturvitenskap ga uttrykk for at selv om de i prinsippet ser det som ønskelig, kan de ikke se at de i overskuelig fremtid har kapasitet til å utvikle og undervise i et innføringsemne i tillegg til dagens studietilbud.

Kinesisk og japansk uttrykte ønske om å utvikle et felles innføringsemne i østasiatiske studier. De øvrige fagmiljøene betraktet det som sannsynlig at de, gitt muligheten, ville komme til å utvikle fagspesifikke innføringsemner for det enkelte program.

En del fagmiljøer pekte på muligheten for å utvikle fagspesifikke varianter av Akademisk skriving. Dette reiste i sin tur spørsmålet om det kunne være aktuelt å endre status for Akademisk skriving fra ex.fac.-emne til emne på 100-nivå.

I møtene med fagmiljøene ble det tatt utgangspunkt i en tanke om at fagspesifikke emner i første semester sannsynligvis ville være på 10 stp. Flere miljøer pekte på at emner på 5 stp. også burde vurderes.

Emner på 5 stp. vil være mindre ressurskrevende for fagene. De vil gi studentene mulighet til å ta innføringsemner både i spesialiseringsfaget og i fag 2 allerede første semester. Også for studenter som ikke har planer om noe fag2 vil være verdifullt å kunne gjøre seg kjent med mer enn ett fagstudium før de tar fatt på spesialiseringen.

Når det gjelder spørsmål om fagspesifikke emner i første semester bør være obligatoriske, om de bør utgjøre opptakskrav til spesialisering i faget, og/eller om de bør regnes som del av spesialiseringen var synspunktene delte. Enkelte insisterte på at et fagspesifikt innføringsemne ikke bør regnes som del av spesialiseringen, men gi studentene forkunnskaper som ruster dem bedre for selve fagstudiet. (Dette later særlig til å gjelde fremmedspråk med ikke-latinske skriftsystem, som arabisk, kinesisk, japansk, russisk og gresk.) Andre pekte på muligheten for la innføringsemnet inngå i spesialiseringen og/eller å redusere kravet til spesialiseringens omfang fra 90 til 85 eller 80 stp.

Flere av fagmiljøene uttrykte en forventing om at reduksjon av omfanget av ex.fac. ville føre til en tilsvarende overføring av frigjorte ressurser til fagstudiene.

Når det gjelder spørsmål om flytting av ex.phil. til vårsemesteret var det, bortsett fra FoF, få av fagmiljøene som hadde sterke synspunkter. FoF ser vanskelig at en slik endring kan gjelde egne studenter, men betrakter det generelt som en fordel å få deler av studentmassen til ex.phil. over på vårsemesteret. Det vil imidlertid føre til at andre emner må ta over den studieforberedende funksjonen som ex.phil har i dag. Det vil også kreve mindre justeringer i ex.phil.s innhold.

Når det gjelder spørsmål om innpassing av «fag 2» ble det pekt på at langt fra alle studenter har noe slikt behov. Det gjelder først og fremst de studentene som trenger 60 stp. i ett fag for å kvalifisere seg for opptak til PPU. Med innføring av ny integrert lektorutdanning vil behovet ventelig bli mindre. For øvrig ble det pekt på at det kan være vanskelig å anbefale at studentene tar sitt «fag 2» i 4. og 5. semester, ettersom en del fag i dag råder sine studenter til å ta 200-nivået i direkte forlengelse av 100-nivået. Det må også tas hensyn til at utveksling stort sett skjer på 200-nivå.

Når det gjelder spørsmål knyttet til årsstudiene ble det pekt på at fagspesifikke innføringsemner i høstsemesteret kanskje kan avhjelpe situasjonen noe. Forøvrig ble det uttrykt ønske om annet tidspunkt for opptak til årsstudiene.

Løsningsforslag

Som nevnt skal Fakultetsstyret i nær fremtid behandle forslag om at kravet til ex.fac. reduseres fra 20 til 10-20 stp. Et slikt vedtak vil ikke i seg selv føre til realitetsendringer, men det åpner for at fakultetet kan godta studieprogrammer med inntil 10 stp. fagspesifikke emner i første semester og tilsvarende reduksjon i ex.fac.s omfang. Nærmere bestemt betyr det at kravene til ex.fac. ikke vil være spesifisert på fakultetsnivå, men i studieplanen for hvert enkelt program.

I utgangspunktet skulle det da ikke være noe i veien for at forskjellige programmer velger forskjellige løsninger. Det vil heller ikke i seg selv betinge nedleggelse av noen av de eksisterende ex.fac-emnene, mens det åpner for opprettelse av nye. Endringer vil likevel måtte koordineres av hensyn til stabilitet, forutsigbarhet, oversiktlighet og konsistens mellom programmer, og av hensyn til mulighetene til å passe inn et fag 2.

Nedenfor peker vi på konsekvenser av noen ulike modeller for bachelorprogrammene.

Alternativ 1

Første semester gis samme innhold som idag, med de fordeler og ulemper det innebærer.

Alternativ 2

Første semester gis følgende innhold:

- Ex.phil. som før på 10 stp.
- Ex.fac. reduseres til 10 stp., der studentene velger *ett* av de eksisterende ex.fac-emnene:
  - Tekst og kultur
  - Språk og kommunikasjon
  - Akademisk skriving
- Et faglig innføringsemne på 10 stp. i spesialiseringsfaget.

Dette fordrer rimeligvis at fagene utvikler og gir undervisning til innføringsemnet, men utelukker ikke at flere fag kan samarbeide om et felles innføringsemne. Når det gjelder spørsmål om innføringsemnet regnes som del av spesialiseringen eller ikke finnes flere muligheter.

a) Om innføringsemnet regnes som del av spesialiseringen, oppstår spørsmålet om andre deler av spesialiseringen skal kortes ned, eller om spesialiseringen skal utvides til 100 stp.

Alternativ 2.a.1

Om spesialiseringen utvides til 100 stp. vil problemene med å passe inn fag 2 bestå.

Alternativ 2.a.2

Om størrelsen på andre emner i spesialiseringen justeres slik at den fremdeles er på totalt 90 stp. vil studentene normalt avslutte spesialiseringen 2/3 ut i siste semester.

For fag som velger å tilby innføringsemnet også om våren, vil problemene med innpassing av faget som et fag 2 være delvis avhjulpet. For fag som velger å ikke dublere denne undervisningen vil problemene med fag 2 bestå.

b) Om innføringsemnet *ikke* regnes som del av spesialiseringen oppstår spørsmålet om det skal være valgfritt, eller om det skal gjøres til krav for å begynne på spesialiseringen (forkunnskapskrav).

Alternativ 2.b.1

Om innføringsemnet gjøres valgfritt vil det rimeligvis føre til at ikke alle studenter på fagstudiet har like gode forkunnskaper. (Dette vil f.eks. typisk gjelde studenter som tar faget som fag 2.)

Alternativ 2.b.2

Dersom emnet gjøres til forkunnskapskrav vil problemene med å passe inn faget som fag 2 bestå.

Alle varianter av alternativ 2 vil redusere studenttallet på ex.fac. og dermed sannsynligvis frigjøre noe ressurser fra førstesemesterstudiene.

Alternativ 3

Det er også mulig å tenke seg en løsning som i utgangspunktet beholder de nåværende førstesemesteremnenes innhold og omfang på tilsammen 30 stp., men distribuerer dem over de to første semestrene, med 15 stp. i hvert.

Dette kan f.eks. gjøres ved å flytte ex.phil til andre semester og dele Akademisk skriving i to 5 stp.-emner.

Første semester (høst) gis i så fall følgende innhold:

- Enten Tekst og kultur (10 stp.) eller Språk og kommunikasjon (10 stp.)
- Akademisk skriving I (5 stp.)
- Fagemne (15 stp.)

Andre semester (vår) vil da få følgende innhold:

- Ex.phil. (10 stp.)
- Akademisk skriving II (5 stp.)
- Fagemne (15 stp.)

En slik løsning vil måtte innebære at fagstudiene flytter ett av de eksisterende emnene på 15 stp. i spesialiseringen til første semester. Dermed har man innført fagstudier i første semester uten å opprette nye emner eller gjøre andre endringer i fagstudiene.

Undervisningsmengden på bachelorprogrammene bli mer likt fordelt mellom vår og høst.

Problemene med innpassing av fag 2 vil være avhjulpet, ettersom det første emnet i fagstudiet er lagt til høsten. For enkelte fag vil det dermed antagelig være mulig å tilby tilpassede studieløp for fag 2 uten ytterligere dublering av undervisning, for andre ikke. Det samme gjelder årsstudiene.

Ønsket fra FoF om å flytte deler av studentmassen til ex.phil. over til vårsemesteret vil være innfridd, og også Akademisk skriving vil få jevnere fordelt undervisning.

Alternativ 3 vil ikke redusere studenttallet på ex.fac. og dermed sannsynligvis heller ikke frigjøre noe ressurser fra førstesemesterstudiene.

Alternativ 4

I forlengelsen av alternativ 3 kan man tenke seg et fjerde alternativ, der man både reduserer ex.fac. til 10 stp. og fordeler de resterende førstesemesteremnene over to semestre. Dette kan ses som et selvstendig alternativ, eller som en mulig videre utvikling av alternativ 3.

Første semester (høst) gis i så fall følgende innhold:

- Enten Tekst og kultur (10 stp.) eller Språk og kommunikasjon (10 stp.) eller Akademisk skriving (10 stp.)
- Innførings- og/eller fagemner (20 stp.)

Andre semester (vår) vil da få følgende innhold:

- Ex.phil. (10 stp.)
- Innførings- og/eller fagemner (20 stp.)

Også en slik løsning kan innebære at fagstudiene flytter ett av de eksisterende emnene på 15 stp. i spesialiseringen til første semester. De gjenværende 5 stp. er dermed frigjort til fagspesifikke innføringsemner.

I andre semester vil det være frigjort 20 stp. som også kan fylles med et eksisterende 15 stp. fagemne i kombinasjon med et emne på 5 stp. som f.eks. kan være innføringsemne til fag 2.

Forøvrig vil konsekvensene være omtrent de samme som for alternativ 3, kanskje med bedre mulighet for innpassing av fag 2 og årstudier.

Konklusjon

Dersom det skal anbefales én felles modell for alle bachelorprogrammer ved fakultetet, er alternativene 2.a.2 og 3 de som etter arbeidsgruppens syn gir den mest akseptable kombinasjonen av fordeler og ulemper.

Ingen av alternativene vil forutsette at alle bachelorprogrammer går over til ny ordning samtidig eller at alle bachelorprogrammer går over til samme ordning.

Problemer med innpassing av fag 2 kan best løses gjennom veiledning tidlig og underveis i studiet.

Referat fra møte i BA-gruppen 12.12.2013

Til stede: Mikkel Andreas Eriksen, Maj-Brit Iden, Åse Johnsen, Yin Mæland, Birger Solheim, Julie T Watkins, Claus Huitfeldt

Diskusjonen tok utgangpunkt i Claus Huitfeldts notat "Examen facultatum ved Det humanistiske fakultet", datert 09.12. Hovedpunktene i diskusjonen er gjengitt under.

Fagemne i første semester

Bakgrunnen for ønsket om et fagemne i første semester ble tydeliggjort. En av begrunnelsene har vært å introdusere studentene for faget tidligere i studieløpet, dvs i første semester. Dette blir ofte satt i sammenheng med å forebygge frafall, men ettersom vi ikke har gode bakgrunnsdata når det gjelder frafall kan ikke dette anses som hovedbegrunnelsen.

Samtalene med fagmiljøene har vist bred støtte for å åpne for fagemner i første semester. Forslag til utfyllende regler som skal opp i fakultetsstyret 17.12. åpner for dette, og gitt at fakultetsstyret vedtar forslaget, er det ikke realistisk for BA gruppen å gå tilbake på dette.

Det er enighet i gruppen om at det ikke er ønskelig å utvide spesialiseringen fra 90 til 100 studiepoeng.

IF ønsker innføringsemner i flere av språkfagene. Per i dag har russisk et innføringsemne (RUS100) som også er et forkunnskapskrav (emnet har en diagnostisk test for de som har forkunnskaper i russisk). IF ønsker fagemner i første semester på flere av språkfagene, men disse er i utgangspunktet ikke tenkt som forkunnskapskrav. Et obligatorisk fagemne i første semester, før en begynner på spesialiseringen, kan være upraktisk dersom en tar to språk i bachelorgraden, eller tar et av språkfagene som fag 2.

Fag 2

Hovedutfordringene i tidligere diskusjoner har vært hvordan fag 2 (60 studiepoeng) skal ivaretas. Fag 2 er et problem på IF fordi språkfagene begynner om våren, mens spesialiseringene i de fleste fagene er ferdig om våren slik at studentene er klare for å begynne på fag 2 om høsten. Både fag 2 og fagemne i første semester er mest problematisk for IF, fordi emnenes rekkefølge er viktigst i språkfagene. Diskusjonen om fag 2 har delvis vært motivert ut fra et antatt ønske fra studentene om et sømløst bachelorprogram. Studentrepresentantene avviser at dette er noe studentene er spesielt opptatt av. I følge Åse Johnsen er det få studenter som tar to språkfag, og problematikken oppstår når studenter på andre språkfag skal ta et språkfag som fag 2. Det er også uheldig at de som tar årskurs ikke begynner før om våren, med det er ikke nødvendigvis slik at dette bør legge føringer på arbeidet med å vurdere bachelorgraden.

Alternativene

Alternativene (jf notat fra Claus Huitfeldt) ble oppsummert som følger:

Alternativ 1

Dette forslaget (ingen endring) er ikke utelukket i det forslaget til utfyllende regler som legges frem 17.12., men det er grunn til å tro at få fag vil velge det.

Alternativ 2

Gruppen støtter dette alternativet med følgende spesifiseringer:

- Det åpnes for fagemner i første semester for de programmene som ønsker det
- Spesialiseringen er fortsatt 90 studiepoeng, fagemnet i første semester inngår ikke i spesialiseringen.
- Fagemnet i første semester kan være forkunnskapskrav, men dette anbefales ikke fordi det skaper vanskeligheter for fag 2 og ved bytte av studieprogram

Alternativ 3

Emnene som i dag ligger i første semester (ex.phil. og to ex.fac.-emner – 30 studiepoeng) fordeles over første og andre semester med 15 studiepoeng i hvert semester. En slik ordning gjør det vanskelig å bytte program og innpasse ex.phil/ex.fac fra andre læresteder på en fornuftig måte. Ordningen krever også en betydelig omlegging av emner, emnerekkefølge med mer og det var liten støtte for forslaget.

Anbefalingen fra BA – gruppen

Gruppen støtter alternativ 2 med følgende spesifiseringer:

- Det åpnes for fagemner (10 studiepoeng) i første semester for de programmene som ønsker det. Det er fortsatt anledning til å bruke dagens ordning
- Spesialiseringen er fortsatt 90 studiepoeng, fagemnet i først semester inngår ikke i spesialiseringen.
- Fagemnet i første semester kan være forkunnskapskrav, men dette anbefales ikke fordi det skaper vanskeligheter for fag 2 og ved bytte av studieprogram.
- Denne løsningen krever en avklaring av hva som definerer/skiller ex.fac emner, fagemner i første semester og eventuelle andre innføringsemner. Det må også avklares hvorvidt de nye innføringsemnene kan inngå som frie studiepoeng og i så fall i hvilket omfang.

Saken legges frem for Studiestyret og sendes til høring så snart som mulig.

UNIVERSITETET I BERGEN
Det humanistiske fakultet

Institutt for filosofi og førstesemesterstudier
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap
Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
Griegakademiet - Institutt for musikk
Institutt for fremmedspråk
PUHF
HSU

Referanse	Dato
2013/14107-ROW	20.12.2013

Høringssak: Dimensjonering av examen facultatum ved Det humanistiske fakultet

Fakultetsstyret fattet 19.2.2013 følgende vedtak (sak 8/13):

> Fakultetsstyret ber studiestyret om å nedsette en arbeidsgruppe for å arbeide videre med spørsmål knyttet til hvordan examen facultatum skal dimensjoneres og organiseres ved fakultetet. Ett viktig perspektiv i arbeidet skal være behovet for en innføring i fagene i første semester/førstesemesteret. Mulighetene for å legge bedre til rette for studenter som ønsker å ta 60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen, skal også vurderes.
>
> Studentene skal være representert i utvalget.

Studiestyret oppnevnte arbeidsgruppen i møte 05.04.2013. Gruppen har hatt møter 02.09. og 09.12. Gruppen var ledet av visedekan for utdanning, som i tiden mellom møtene hadde samtaler med representanter for de fleste av bachelorprogrammene ved fakultetet.

Arbeidsgruppen ga sin tilrådning til studiestyret, som i ekstraordinært møte 19.12. vedtok følgende forslag:

- Tilrettelegging for studenter som ønsker å ta 60 studiepoeng i ett fag i tillegg til spesialiseringen ivaretas best gjennom grundig informasjon og veiledning.
- Programmer som ønsker det kan fortsatt bruke dagens ordning, der ex.fac. utgjør 20 studiepoeng og består av Akademisk skriving og ett av emnene Tekst og kultur og Språk og kommunikasjon.

Det humanistiske fakultet	Postadresse	Besøksadresse	Saksbehandler
Telefon 55589380	Postboks 7805	Harald Hårfagresgt. 1	Ronald Worley
Telefaks 55589383	5020 Bergen	Bergen	55589963
post@hf.uib.no			

- Det åpnes for at programmer som ønsker det kan opprette fagspesifikke innføringsemner på 10 studiepoeng i første semester. Når det gjelder de gjenværende 10 studiepoeng ex.fac. kan programmene enten anbefale ett av dagens ex.fac.-emner eller stille studentene fritt til å velge mellom dagens ex.fac.emner.
- Fagspesifikke innføringsemner kan ikke inngå i spesialiseringen.
- Fagspesifikke innføringsemner bør normalt ikke gjøres til forkunnskapskrav for å begynne på spesialiseringsfaget.
- Bachelorgraden kan ikke inneholde mer enn to slike fagspesifikke innføringsemner.

Vi ber om kommentarer til forslaget fra mottakerne av dette brevet. Til orientering vedlegges referat og et notat fra studiestyrets arbeidsgruppe.

I forskriften skilles det mellom ex.fac.-emner, innføringsemner og emner på 100-nivå. Nivåene er ikke innholdsbestemt på noe vis, men hverken ex.fac.-emner eller innføringsemner kan inngå spesialiseringen, og av ex.fac.-emner kan ikke mer enn maksimalt 20 studiepoeng inngå i en grad. I forslaget opererer vi med betegnelsen "innføringsemner". Alternativt kan man altså velge å utforme disse emnene som ex.fac.-emner eller emner på 100-nivå, med de konsekvenser som følger av det. Studiestyret ser at det er behov for en nærmere avklaring av forholdet mellom denne typen emner m.h.t. innhold og funksjon. Vi vil ta initiativ til en slik diskusjon på et senere tidspunkt, men imøteser gjerne mottagernes synspunkter også på dette allerede nå.

Forslaget innebærer at det vil være det enkelte studieprogram som fastsetter reglene for omfang og innhold av ex.fac.-emner og eventuelle innføringsemner i graden. Vi understreker derfor at det er viktig at instituttene innhenter synspunkter fra alle sine bachelorprogrammer.

Vi tar sikte på å kunne legge saken fram for Fakultetsstyret i møte 18.02.2014, og høringsfristen settes derfor til **torsdag 30.1.2014**.

Vi er kjent med at flere fagmiljøer ved fakultetet allerede er i gang med planlegging av fagspesifikke innføringsemner. Etter et visst påtrykk har vi derfor akseptert at emnebeskrivelser og reviderte programplaner basert på ovenstående forslag om ønskelig kan sendes fakultetet før ordinær frist 15.2.2014. Dersom fakultetsstyrets vedtak i saken 18.02. tillater det, kan slike endringer dermed gjennomføres allerede fra og med høsten 2014. Vi understreker imidlertid at dette selvfølgelig ikke må tolkes som noe forhåndstilsagn om godkjenning. Det presiseres også at kostnadene for nye emner som opprettes vil måtte dekkes inn av instituttets egne ressursrammer.

Vennlig hilsen

Claus Huitfeldt
visedekan

Ronald Worley
studiesjef

Kopi
Senter for kvinne- og kjønnsforskning

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Det humanistiske fakultet

Referanse	Dato
2013/14107-JUWA	27.01.2014

Svar fra AHKR: Dimensjonering av examen facultatum ved Det humanistiske fakultet

Vi viser til høringsbrev fra Det humanistiske fakultet av 20.12.2013.
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap har diskutert saken i de ulike fagmiljøene og i UUI.

AHKR mener det er sentralt å skape en programstruktur som muliggjør at studentene møter programdisipliner i første semester. Endringen i fakultetets utfyllende regler som reduserer kravet til ex.fac. fra 20 til 10 studiepoeng gir rom for dette, og alle AHKRs fire fag vil benytte denne åpningen til å plassere 10 studiepoeng fag i første semester. Instituttet satser på å ha et opplegg klart til studiestart høsten 2015.

AHKR ser det som positivt at fagene gis stor grad av frihet til selv å bestemme hvordan emnene i første semester skal defineres og utformes. Diskusjonene rundt dette har imidlertid vist at det er en rekke vurderinger som må gjøres i denne forbindelse, også på tvers av fag- og instituttgrensene. Blant annet er det svært viktig å avgjøre hvilken status disse fagemnene skal få, og vi arbeider derfor med å få klarhet i hva som skiller et innføringsemne fra et ex.fac.-emne. Dersom emnene opprettes som fagspesifikke ex.fac.-emner åpner det for at studentene kan velge to faglig innrettede emner i det første semesteret, og slik kunne få en introduksjon til to av fagene de ønsker i graden. Dersom noen av fagene ved fakultetet velger å innføre obligatoriske innføringsemner, vil fagspesifikke ex.fac.-emner slik sørge for at studentene fortsatt har en viss valgfrihet i første semester.

Vi er klar over at innføring av fagemner i første semester ikke medfører økte ressurser. Det er imidlertid en naturlig forutsetning at studiepoengene som produseres på disse emnene tilfaller instituttet.

Vennlig hilsen

Jan Heiret
instituttleder

Julie A. Tønsaker Watkins
seniorkonsulent

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap	Postadresse	Besøksadresse	Saksbehandler
Telefon	Postboks 7805	HF-bygget, Sydnesplassen 7	Julie A. Tønsaker Watkins
Telefaks	5020 Bergen	Bergen	55583025

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for filosofi og førstesemesterstudier

Det humanistiske fakultet

Referanse
2013/14107-STT

Dato
30.01.2014

Dimensjonering av examen facultatum ved Det humanistiske fakultet - svar på høringssak fra FoF

Saka har vore til handsaming i vårt fagstudieutval så vel som instituttrådet ved FoF (24.01.14).

Instituttet støtter framlegget frå arbeidsgruppa og studiestyret, og stiller seg positiv til at det no blir mogeleg å ta fagspesifikke innføringsemner i første semester.

Vi synes likevel at kulepunkt 5 i framlegget («Fagspesifikke innføringsemner bør normalt ikke gjøres til forkunnskapskrav for å begynne på spesialiseringsfaget»). Det bør her understrekast at fagspesifikke innføringsemne ikkje bør gjerast til forkunnskapskrav for å byrje på spesialiseringsfaget. Vidare så bør det også snarast avklarast kva som er meint med ex.fac-emne innføringsemne og emne på 100-nivå.

Vi har også stilt oss noko undrande til passusen om at kostnadene for eventuelle nye emner skal dekkakst av «instituttets egne ressursrammer». Vi reknar likevel med at dette berre er ein annan måte å uttrykke at det er instituttet sitt eige fagpersonell som må stå for undervisninga og at (dei fakultære) lønsbudsjetta ikkje blir styrka som ein konsekvens av tiltaket. Om det ikkje er å forstå slik, ville vi sett pris på å vite beskjed snarast.

Reidar Lie
instituttleder

Steinar Thunestvedt
administrasjonssjef

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for filosofi og
førstesemesterstudier
Telefon 55 58 23 82
Telefaks 55 58 96 51
fof@hf.uib.no

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
Sydnesplass 12-13
Bergen

Saksbehandler
Steinar Thunestvedt
55582384

UNIVERSITETET I BERGEN
Griegakademiet - Institutt for musikk

Det humanistiske fakultet

Referanse	Dato
2013/14107-MOU	29.01.2014

Svar fra Griegakademiet: Høringssak om dimensjonering av ex.fac ved Det humanistiske fakultet

Viser til høringsbrev fra Det humanistiske fakultet av 20.12.13. Fagmiljøene som blir berørt ved Griegakademiet – Institutt for musikk har diskutert saken og saken har også vært oppe som en orienteringssak i UUI 14.01.14.

Griegakademiet - Institutt for musikk har to program som blir berørt av en eventuell omlegging av bachelorgraden; musikkvitenskap og musikkterapi. De to fagmiljøene har ulike innspill på hvilke av de foreslåtte alternativene som foretrekkes.

Fagmiljøet ved bachelorprogram i musikkvitenskap anbefaler alternativ 3 fra arbeidsgruppens notat. Alternativ 3 i notatet er faglig best, da det muliggjør en bedre spredning av spesialiseringsemnene i studieløpet.

Fagmiljøet ved 5-årig integrert masterprogram i musikkterapi anbefaler alternativ 2 fra arbeidsgruppens notat. Dette forslaget muliggjør at 1. semester på studiet kan gjennomføres som nå, da det i 1. semester er et psykologiemne som innføringsemne. Dette kan vurderes som et faglig innføringsemne.

Eventuelle endringer av bachelorgraden vil ikke berøre bachelorprogram i utøvende musikk eller komposisjon.

Vennlig hilsen

Thomas Solomon
utvalgsleder for undervisning og internasjonalisering

Mona Vervik Uthaug
seniorkonsulent/studieleder

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Griegakademiet - Institutt for musikk
Telefon 55 58 69 50
Telefaks 55 58 69 60
grieg@hf.uib.no

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
Lars Hillesgt. 3
Bergen

Saksbehandler
Mona Vervik Uthaug
55586955

Avd: Studentutvalget

Bergen, 30.01.2014

Høringsuttalelse

Dimensjonering av ex.fac.

HSU v/Studentutvalget (SU) takker for muligheten til å svare på denne høringen.

Når i studieløpet bør innføringsemnene være?

HSU mener at innføringsemnene ex.phil. og ex.fac. bør forbli i det første semesteret. Ex.phil og ex.fac. slik de er i dag, gir nye studenter en god introduksjon til tankemåter, syn, viktige tidsperioder og begreper som man er avhengig av å ha med seg som HF-student. Problematikken rundt arbeidsmengden på FoF ble også tatt opp i notatet fra BA-gruppen. Det at alle UiB-studenter har ex.phil. samme semester gjør at arbeidsmengden på FoF blir svært ujevnt fordelt. Det er kjent at man på Institutt for biologi på Det matematisk-naturvitenskaplige fakultet har startet et prøveprosjekt hvor ex.phil. er flyttet senere i studieløpet, og slik det ligger an vil dette også spre seg til andre studieprogram på samme fakultet. I tillegg har Studentparlamentet ved Universitetet i Bergen nettopp vedtatt en resolusjon hvor det står at de skal jobbe for å flytte ex.phil. lengre ut i studieløpet for studieprogrammene dette passer for, noe som vil være med på å minske arbeidsmengden på FoF betraktelig.

Ex.phil. og ex.fac. gir også HF-studentene innsyn i de grunnleggende akademiske ferdighetene man trenger som universitetsstudent, som argumentasjonsteknikker og oppgaveskriving, noe man nyter godt av videre i studieløpet. Vi ser likevel at studentene kan ha behov for et mer fagspesifikt emne, for å møte sitt fagområde og -miljø tidligere. Dette vil gi studentene en liten smakebit på hva de skal jobbe med de kommende semestrene, samt øke motivasjonen for studiene det første semesteret. Innføringsemnene er til for å forberede studentene for de videre studiene, ikke omvendt. Å flytte ex.phil. eller ex.fac. vil gjøre at studentene får mer faglig utbytte av innføringsemnene, men vil også føre til at de får mindre utbytte av de første fagene i spesialiseringen, og dette er svært uheldig. Det kan også virke veldig demotiverende å måtte ta et innføringsemne i andre, tredje eller fjerde semester, når disse ikke engang skal telle på vitnemålet.

Ex.fac.

Ex.fac.-emnene i dag, Tekst og kultur, Språk og kommunikasjon og Akademisk skriving, gir nye studenter en god introduksjon til universitetsstudiene, men det er et sterkt behov for et mer fagspesifikt innføringsemne i det første semesteret. HSU mener at Tekst og kultur, og Språk og kommunikasjon danner et så viktig grunnlag for resten av studieløpet at det er vanskelig å se for seg at noen av disse skal kuttes. Da står man igjen med Akademisk skriving. Her mener vi det er et stort forbedringspotensial, og det å gjøre dette emnet mer faglig orientert og direkte relevant for videre studier vil være en god løsning, ikke bare for studentenes motivasjon, men også for skrivetreningen. Det er lurt at studentene får trening i å skrive oppgaver, men i det første semesteret har man allerede to emner som dekker området godt: ex.phil. og Tekst og kultur/Språk og kommunikasjon. I både ex.phil. og Tekst og kultur leverer man oppgaver til veiledning, man får tilbakemeldinger underveis fra medstudenter og veileder. En slik oppbygging bør også prioriteres i de nye innføringsemnene.

De nye innføringsemnene bør etter argumentasjonen over ikke være et 100-nivåemne, og vi anbefaler heller ikke å fortsette med Akademisk skriving. De nye innføringsemnene bør ha noen felles rammer for innhold. Dersom alle program får egne innføringsemner kan det bli vanskelig å bytte studieløp underveis, og det er uheldig. HSU ønsker at de nye emnene skal holdes som ex.fac., ikke løftes opp til 100-nivå. Dette innebærer at ex.fac. på HF fortsatt vil gi 20 studiepoeng, men ex.fac.-emnene vil være mer tilpasset det enkelte studieprogram. HF er et stort fakultet med mange ulike program, og det er naivt å tro at samme innføringsemne vil passe alle. Det er vanskelig å få innpasset et 10-poengsemne i et studieløp hvor alle andre fag er på 15 studiepoeng. Dersom de nye innføringsemnene blir løftet opp til 100-nivå, vil dette, slik oppbyggingen av studieløpene er i dag, at spesialiseringen blir på 100 studiepoeng, noe som ikke er mulig etter forskriftene, og vil igjen føre til at studieløp må legges mer om, altså endre sine emner til enten 10, 20 eller 5-poengsfag.

For at studentene når de kommer ut av det første semesteret skal være på omtrent likt nivå er det som nevnt viktig at det finnes noen felles retningslinjer for hva emnene skal inneholde. Når det er sagt bør fagmiljøene få mulighet til å utvikle innføringsemnene selv, men vi mener det er lurt å ta utgangspunkt i å ha innføringsemner per institutt, ikke per program, og det faglige innholdet bør være en innføring i instituttets fagområder. Slik vil førstesemesterstudentene bli introdusert til både sitt fagmiljø og -område, de vil få en større oversikt over instituttene, og muligheten til samtale med studenter som har valgt andre spesialiseringer enn dem selv. Slik vil vi få inn et mer tverrfaglig fokus i det første semesteret som er relevant for studentenes spesialisering. Allikevel bør det være mulig å innpasse ex.fac. fra andre institutt, fakultet og institusjoner, slik det er i dag.

Fag 2

For studenter som ønsker å ha et fag 2, som gir mulighet til opptak til PPU, et alternativ flere HF-studenter velger etter endt grad, er ikke dagens modell eller denne skisserte modellen et problem. Dersom man starter med fag 2 i det fjerde semesteret, altså på våren, vil det også være mulig å ta for eksempel språkfag som fag 2. Modellen ser slik ut:

Forslag til to PPU-fag

	5 stp.	10 stp.	15 stp.	20 stp.	25 stp.	30. stp
1. sem (h)	Ex. phil		Ex. fac.		Ex. fac.	
2. sem (v)	Fag 1			Fag 1		
3. sem (h)	Fag 1			Fag 1		
4. sem (v)	Fag 2			Fag 2		
5. sem (h)	Fag 2			Fag 2		
6. sem (v)	Fag 1			Fag 1		

Mulighet til å benytte dagens ordning

Studieprogram bør ikke kunne fortsette å benytte dagens ordning. Dersom man følger modellen vi her har skisset opp, med instituttspesifikke innføringsemner, burde det heller ikke være et problem for mindre fagmiljø å kunne tilby sine studenter et nytt innføringsemne. De ulike fagmiljøene på instituttene bør samarbeide for å få til et emne som passer alle sine fagområder. Det er et sterkt ønske fra HSU at det settes en frist for å ha disse innføringsemnene klare, en frist som er overkommelig for fagmiljøene, men ikke altfor langt frem i tid. Målet med denne høringsrunden og alt annet arbeid i denne saken er jo nettopp å få en forbedret bachelorgrad på Det humanistiske fakultet, og hvis det ikke blir gjort endringer, vil ikke bachelorgraden bli forbedret.

Denne debatten reiser mange interessante og kompliserte spørsmål, og vi er veldig glad for å kunne bidra i arbeidet om å gjøre BA-graden ved Det humanistiske fakultet bedre.

Med vennlig hilsen,

Linnea Reitan Jensen
Leder HSU

Lisa Dalby Pedersen,
Organisatorisk nestleder HSU

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for fremmedspråk

Det humanistiske fakultet

Referanse	Dato
2013/14107-HIKR	28.01.2014

Svar fra IF i høringssak om dimensjonering av examen facultatum ved Det humanistiske fakultet

Vi viser til fakultetets høringsbrev angående dimensjonering av ex. fac. Fagmiljøene ved IF synes det er positivt at innholdet i studentenes første semester nå er mer fleksibelt og at det generelt åpnes for fagspesifikke emner i studentenes første semester. Fagmiljøene ser det som viktig at studentene blir introdusert til faget allerede i første semester og tror at det kan styrke den faglig-sosiale tilhørigheten til faget og gjennomføringsprosenten på bachelornivået.

Bachelorprogrammene i fransk, italiensk, spansk språk og latinamerikastudier og tysk har utarbeidet emnebeskrivelser for slike emner på 10 stp., mens bachelorprogrammene i japansk og kinesisk har utviklet et felles innføringsemne, alle med ønsket oppstart høsten 2014. Bachelorprogrammene i arabisk, russisk og språk og interkulturell kommunikasjon har allerede innført slike emner. På grunn av ressurssituasjonen vil bachelorprogrammet i engelsk ikke kunne utvikle et emne på 10 stp., men kunne tenke seg å utarbeide et emne på 5 stp. Siden det per i dag ikke er andre emner på 5 stp. som et slikt emne kan kombineres med, velger engelskfaget ikke å lage et innføringsemne nå.

De fleste fagmiljøene har ikke uttalt seg i spørsmålet om statusen for innføringsemnene (ex.fac. eller ikke), med unntak av franskfaget som mener at det nye emnet skal være et ex.fac.-emne, og russiskfaget som ønsker å beholde statusen «innføringsemne» for sitt innføringskurs. Instituttet mener at det er viktig å ha en felles praksis både for de nye og de gamle innføringsemnene ved HF. Ingen av fagmiljøene ønsker at innføringsemnene skal være obligatoriske for videre studier av faget.

Vennlig hilsen

Leiv Egil Breivik
instituttleder

Åse Johnsen
undervisningskoordinator

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for fremmedspråk	Postadresse	Besøksadresse	Saksbehandler
Telefon	Postboks 7805	Sydnesplassen 7	Hilde Elin Haaland-Kramer
Telefaks 55584260	5020 Bergen	Bergen	55589375

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier

Det humanistiske fakultet

Referanse

2013/14107-RAL

Dato

03.02.2014

Høringssvar fra LLE: Dimensjonering av Examen facultatum

Ved LLE har det kommet innspill til høringssaken fra teatervitenskap, klassisk og nordisk. Fagmiljøene som har uttalt seg ved LLE er positive til forslaget om å gjøre det mulig med programspesifikke emner i første semester. Også et par andre program har allerede meldt om planer for å utvikle emner til første semester, nærmere bestemt allmenn litteraturvitenskap og kjønnsstudier.

Teatervitenskap støtter alternativ 2 i BA-gruppens modell, «med de anførte spesifiseringer i referatet datert 12.12.13. Fagmiljøet vil gjerne etablere et 10-studiepoengs fagemne til første semester, men understreker også at et lite fagmiljø som teatervitenskap vil trenge ressursoverføring for å kunne utvikle et nytt emne.

Klassisk er interessert i å opprette et emne på 10 stp i latin som et emne i første semester. De vil i kjølvannet av dette vurdere emnestrukturen i forhold til nåværende 15 studiepoengs latinemne om høsten, men vil avvente fakultetets beslutning i saken.

Ved nordisk er de positive til forslaget idet det gir mulighet for å ha mer kontakt med programstudentene fra første semester av, i tillegg til at det kan styrke studentenes evne til å gjennomfør 100-nivået, da spesielt på språksiden. Nordisk mener også at det vil være en fordel om programmene kan gjøre sine innføringsemner obligatoriske for programstudentene, for å sikre likt faglig grunnlag hos alle programstudentene.

På den annen side påpeker nordisk også at kanskje bare halvparten av 100-nivåstudentene til enhver tid er programstudenter, mens resten tar nordisk som frie poeng i graden sin. Dermed vil det være vanskelig å få til at alle som tar nordisk 100-nivå har det samme grunnlaget i den foreslåtte ordningen.

Ut over de innkomne kommentarene fra fagmiljø og program, vil LLE be fakultetsstyret om å ta stilling til spørsmålet om hvorvidt programmene kan lage fagspesifikke innføringsemner som får status som examen facultatum. Kjønnsstudieprogrammet, som sender sine studieplansaker til UUI ved LLE, har til UUI-møtet 10. februar meldt inn forslag om opprettelse av et innføringsemne som de ønsker skal ha status som Examen facultatum. Hensikten er at emnet skal være obligatorisk for nye studenter på programmet, samtidig som

Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
Telefon 55582400
Telefaks 55589660

Postadresse
Postboks 7805
5020 Bergen

Besøksadresse
HF-bygget, Sydnesplassen 7
Bergen

Saksbehandler
Ranveig Lote
55582981

at studenter som allerede har avlagt examen facultatum ved andre institusjoner eller program skal få fritak i tråd med generelle regler for innpassing av examen facultatum.
Det bør også avklares om det er programmene selv eller andre organ som avgjør om et gitt emne kan få status som examen facultatum i et gitt program.

Jens Eike Schnall
undervisningsleiar

Ranveig Lote
studieleder